

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Кифяк В.І.

кандидат економічних наук, доцент;

Кабюк О.О.

студентка,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Одним із ключових питань подолання Україною нинішнього економічного колапсу є те, як саме країна сформує ставлення до власних трудових ресурсів. Основним завданням подолання соціально-економічної кризи є зробити продуктивність праці пріоритетною в економічній політиці.

Продуктивна праця як компонент концепту гідної праці передбачає високий рівень віддачі для всіх сторін соціально-трудових відносин від використання трудового потенціалу, що проявлятиметься у збільшенні макрота мікроекономічних показників, забезпеченні гідної винагороди за результати праці [1].

Продуктивність праці – це показник її ефективності, результативності, що характеризується співвідношенням обсягу продукції, робіт чи послуг, з одного боку, та кількістю праці, витраченої на виробництво цього обсягу, з іншого. В залежності від прямого чи оберненого співвідношення цих величин ми маємо два показники рівня продуктивності праці: виробіток і трудомісткість.

Продуктивність праці є рухливим і динамічним показником результативності праці та ефективності виробництва, який коригується низкою факторів, має визначальне значення в розвитку окремого підприємства в країні в цілому. Тому власники, наймані працівники та керівники повинні постійно шукати шляхи й результати підвищення продуктивності праці [2, с. 18-19].

Співвідношення продуктивності праці та її оплати є однією з важливих пропорцій відтворення і всебічного розвитку працівників сфери продуктивної праці. На ефективно діючих підприємствах розвинених країн зростання заробітної плати відповідає зростанню продуктивності праці і зниженню норм витрат усіх видів ресурсів, тобто є результатом підвищення продуктивності праці.

Продуктивна праця, як компонент концепту гідної праці, передбачає високий рівень віддачі для всіх боків соціально-трудових відносин від використання трудового потенціалу, що проявлятиметься у збільшенні макрота мікроекономічних показників, забезпеченні гідної винагороди за результати праці. Як видно з таблицею, значного росту продуктивності праці за даний

період часу не відбулося. У 2016 р. порівняно з попереднім 2015 р. спостерігалось збільшення продуктивності праці одного зайнятого на 7,5%.

Таблиця

**Валовий внутрішній продукт, зайняте населення
та продуктивність праці в Україні в 2014–2017 рр.**

	2014	2015	2016	2017	2017/ 2016, %
Зайняте населення у віці 15-70 років, тис. осіб	18 073	16 443	16 334	16156	98,9
Валовий внутрішній продукт:					
- у фактичних цінах, млн. грн.	1 586 915	1 979 458	2 383 182	2982920	125,1
- у цінах 2010 року, млн. грн.	1 066 001	960 789	982 887	1082569	110,1
Продуктивність праці (одного зайнятого):					
- у фактичних цінах, млн. грн.	87 806	120 383	145 903	156913	107,5
- у цінах 2010 року, млн. грн.	58 983	58 431	60 174	65025	108,1

Найбільш вагомими причинами утримання низького рівня продуктивності праці є:

- відсутність стратегії соціально-трудова відносин;
- відсутність реального соціального діалогу в країні;
- високий рівень тіньової зайнятості;
- відсутність реальної статистики зайнятості та оплати праці;
- відсутність обов'язкових навчальних і професійних стандартів відповідно до міжнародних норм.

Реалії сьогодення свідчать про те, що конкурентоспроможність компаній безпосередньо пов'язана зі здатністю освоєння новітніх технологічних досягнень, нових способів управління й організації виробництва, і в основі цього процесу закладена якість людського, інтелектуального та соціального капіталу [1, с. 1419-1421].

Так, останніми роками економічна та соціальна сфери України характеризуються скороченням державних замовлень, недоліком інвестицій в усі галузі національного виробництва, насиченістю вітчизняного ринку імпортною продукцією, зниженням сукупного платоспроможного попиту та обсягів валового внутрішнього продукту, високою вартістю всіх видів ресурсів, стагнацією трудової сфери. Поки існує лише невелика кількість підприємств, справді здатних ефективно функціонувати в сформованих економічних умовах. Більшість підприємств має морально і фізично застарілі основні виробничі фонди. За недостатньої державної підтримки або повної її відсутності вони змушені або закритися, або створювати систему більш ефективного виробництва, яка дасть змогу меншою кількістю споживаних в процесі виробництва ресурсів випускати продукції більше і кращої якості.

Зростання віддачі всіх складових виробництва, зокрема праці, можна досягти, якщо адміністрація підприємств сконцентрує увагу на факторах, що сприяють більш повному використанню внутрішніх ресурсів і накопиченого трудового, виробничого та комерційного потенціалів [3, с. 399].

Питання підвищення ефективності праці потребує системного підходу, тобто кардинальних змін, суттєвого вдосконалення факторів, що обумовлюють її. Потрібно розробляти пошук резервів підвищення ефективності праці шляхом мобілізації її факторів: інтенсифікації виробництва, освоєння ресурсо- та енергоощадних технологій, удосконалення організації праці та механізму розрахунку. Для вирішення цього питання можна користуватися такими важелями, як мотиваційні, техніко-організаційні та моральні фактори підвищення продуктивності праці, що суттєво впливає на результати виробничої діяльності [2, с. 20].

Отже, низька продуктивність праці являє собою серйозну проблему на сучасному етапі розвитку України, оскільки є перепорою для підвищення рівня економіки. Вирішити цю проблему можливо, вдосконалюючи сферу зайнятості населення та стимулюючи працівників до ефективної праці.

Список використаних джерел:

1. Урбанович В.А. Аналіз продуктивності праці в Україні / В.А. Урбанович / Економіка і суспільство. – 2017. – С. 1419–1422.
2. Погорелова Т.О. Аналіз факторів, які впливають на ефективність праці персоналу підприємства / Т.О. Погорелова // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки) – Х.: НТУ «ХПІ», 2016. – № 27 (1199). – С. 17–21.
3. Кузьменко А.В. Продуктивність праці: Європейський підхід; продуктивність праці у контексті забезпечення зростання економіки України / А.В. Кузьменко, А.С. Козакова / Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського. – 2017. – № 20. – С. 394–399.

Петрунук Є.С.

студентка;

Калініченко Д.Р.

аспірант,

*Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

На сучасному етапі розвитку української економіки існує проблема, що стосується саме формування людського капіталу. Вона виникла через велику кількість економічних, соціальних, політичних та інших факторів. Багато